

Категорія справи № 643/2909/17: **Кримінальні справи (до 01.01.2019); Злочини проти життя та здоров'я особи.**

Надіслано судом: **не визначено**. Зареєстровано: **01.12.2021**. Оприлюднено: **01.12.2021**.

Дата набрання законної сили: **24.11.2021**

Номер судового провадження: **51-5055км20**

Номер кримінального провадження в ЄРДР: **12017220470000285**

Верховний
Суд

Постанова

іменем України

24 листопада 2021 року

м. Київ

справа № 643/2909/17

провадження № 51-5055км20

Верховний Суд колегією суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду

у складі:

головуючого Анісімова Г.М.,

суддів Ковтуновича М.І., Луганського Ю.М.,

за участю:

секретаря судового засідання Голубенко О.В.,

прокурора Єременка М.В.,

засудженого ОСОБА_1 (у режимі відеоконференції), захисника

Певного А.М. (у

режимі відеоконференції), розглянув у відкритому судовому засіданні кримінальне провадження, внесене

до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) за № 12017220470000285,

за обвинуваченням

ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродженця та жителя АДРЕСА_1, зареєстрованого там само, раніше судимого 15 грудня 2014 року Московським районним судом м. Харкова за ч. 1 ст. 121 Кримінального кодексу України (далі - КК) до покарання у виді позбавлення волі на строк 6 років, невідбуту частину покарання якого ухвалою Апеляційного суду Харківської області від 26 лютого 2015 року скорочено на половину на підставі ст. 6 Закону України «Про амністію» від 08 квітня 2014 року, звільненого 22 грудня 2015 року по відбуттю строку покарання,

у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК,

за касаційною скаргою засудженого ОСОБА_1 на вирок Московського районного суду м. Харкова від 30 жовтня 2018 року та ухвалу Харківського апеляційного суду від 11 березня 2021 року щодо нього.

Зміст оскаржених судових рішень і встановлені судами першої та апеляційної інстанцій обставини

Вироком Московського районного суду м. Харкова від 30 жовтня 2018 року ОСОБА_1 визнано винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК, та призначено йому покарання у виді позбавлення волі на строк 1 рік 6 місяців.

За вироком суду ОСОБА_1 визнано винуватим і засуджено за те, що він 12 січня

2017 року приблизно о 17:30, перебуваючи за адресою: вул. Тракторобудівників, 87,

м. Харків, побачивши раніше незнайомого ОСОБА_2, на ґрунті ревнощів, підійшов

до останнього та завдав йому удару ногою по лівій нозі, від чого потерпілий упав. Продовжуючи свій злочинний умисел, ОСОБА_1 сів зверху на потерпілого ОСОБА_2 та став завдавати йому ударів кулаками обох рук у ділянку голови. Внаслідок протиправних дій ОСОБА_1 потерпілому були заподіяні тілесні ушкодження середнього ступеня тяжкості.

Ухвалою Харківського апеляційного суду від 11 березня 2021 року вирок суду першої інстанції залишено без змін, а апеляційну скаргу обвинуваченого - без задоволення.

Вимоги, викладені у касаційній скарзі, та узагальнені доводи особи, яка її подала

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1 просить скасувати вирок суду першої інстанції та ухвалу апеляційного суду і призначити новий розгляд у суді першої інстанції через істотні порушення вимог кримінального процесуального закону.

Вказує, що всупереч приписам ст. 363 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК) місцевий суд не з'ясував в учасників судового провадження, чи бажають вони доповнити свої показання та чим саме, не оголосив про закінчення судового слідства і не надав засудженому часу для підготовки до судових дебатів. Також стверджує, що суд першої інстанції безпідставно відмовив у задоволенні його клопотань про витребування інформації щодо телефонних дзвінків з його мобільного телефону, про проведення біологічної експертизи, про допит свідка ОСОБА_3, про встановлення відомостей щодо судимості свідка ОСОБА_4.

Зазначає, що допит свідка ОСОБА_5 у суді першої інстанції проведено

з порушенням вимог ч. 1 ст. 352 КПК, оскільки належним чином не було встановлено особи свідка.

У касаційній скарзі також наведено доводи про те, що показання ОСОБА_6 не відповідають фактичним обставинам кримінального провадження, показання свідків ОСОБА_4 та ОСОБА_5 не узгоджуються з показаннями потерпілого,

а показання свідка ОСОБА_7 про відсутність свідків події суд проігнорував. Крім того, суд не встановив точного часу, мотиву та мети вчинення злочину і не врахував того, що до ЄРДР внесено відомості про вчинення стосовно ОСОБА_1 кримінального правопорушення ОСОБА_5 та ОСОБА_6, які 29 грудня 2016 року напали на нього, застосували щодо нього газовий балончик та побили його, у зв'язку з чим той за станом свого здоров'я не міг заподіяти тілесні ушкодження потерпілому ОСОБА_2.

Засуджений вказує, що такі ж доводи були наведені в його апеляційній скарзі, однак апеляційний суд не дав належної відповіді на них, порушив приписи ст. 404 КПК, ухвала апеляційного суду не відповідає вимогам статей 370, 419 цього Кодексу.

Позиції учасників судового провадження

У засіданні суду касаційної інстанції засуджений і його захисник підтримали касаційну скаргу та просили її задовольнити.

Прокурор заперечив проти задоволення касаційної скарги та просив оскаржені судові рішення залишити без зміни.

Мотиви Суду

Заслухавши доповідь судді, пояснення учасників судового провадження, перевіrivши матеріали кримінального провадження та доводи, викладені в касаційній скарзі, колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга засудженого підлягає частковому задоволенню, з огляду на таке.

На виконання приписів ст. 433 КПК суд касаційної інстанції перевіряє правильність застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм матеріального та процесуального права, правової оцінки обставин і не має права досліджувати докази, встановлювати та визнавати доведеними обставини, що не були встановлені в оскарженому судовому рішенні, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу. Суд касаційної інстанції переглядає судові рішення судів першої та апеляційної інстанцій у межах касаційної скарги.

За статтею 370 КПК судові рішення повинно бути ухвалені компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених цим Кодексом, на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 цього Кодексу. У ньому мають бути наведені належні і достатні мотиви та підстави його ухвалення. Тобто рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим.

Статтею 6 Конвенції з прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенції) визначено право на справедливий суд, що знайшло своє відображення у положеннях статей 7, 10, 22 КПК, відповідно до яких зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, до яких, зокрема, відносяться рівність перед законом і судом, змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту своїх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими КПК, свобода сторін кримінального провадження у використанні своїх прав у межах та у спосіб, передбачений цим Кодексом. При цьому, суд зобов'язаний, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створити необхідні умови для реалізації сторонами їх процесуальних прав та виконання ними процесуальних обов'язків.

Відповідно до ст. 438 КПК підставами для скасування або зміни касаційним судом судового рішення є істотне порушення кримінального процесуального закону, неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність та невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особи засудженого.

Викладені у касаційній скарзі засудженого доводи щодо ненадання йому часу для підготовки до судових дебатів колегія суддів вважає такими, що заслуговують на увагу.

Згідно з ч. 1 ст. 364 КПК у судових дебатах виступають прокурор, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач, його представник, обвинувачений, його законний представник, захисник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Судові дебати є важливим етапом судового розгляду, коли обвинувачений та інші, зазначені в ч. 1 ст. 364 КПК учасники судового провадження, виступають із промовами, в яких оцінюють обставини, установлені під час кримінального провадження, та досліджені докази, обґрунтовуючи свої висновки з питань, що підлягають вирішенню судом при постановленні судового рішення, з метою схилення суду до прийняття позиції промовця (сторони кримінального провадження).

Під час судових дебатів найбільшою мірою проявляється така загальна засада кримінального провадження, як змагальність сторін у доведенні перед судом переконливості їхніх правових позицій, що у свою чергу сприяє всебічному, повному та неупередженому дослідженню всіх обставин кримінального провадження та постановленню законного й обґрунтованого рішення суду.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, 26 жовтня 2018 року в судовому засіданні місцевого суду було допитано обвинуваченого ОСОБА_1, суд закінчив з'ясування обставин та перевірку їх доказами і перейшов до судових дебатів.

Із аудіозапису зазначеного вище судового засідання убачається, що головуєча суддя після виступу в судових дебатах прокурора та потерпілого надала слово обвинуваченому ОСОБА_1, який повідомив, що не готовий до судових дебатів і йому необхідний час для підготовки до виступу. Від обвинуваченого надійшло клопотання про відкладення судового розгляду та надання йому часу для підготовки до наступного етапу судового провадження. При цьому він наполягав на тому, що бажає виступити в дебатах, просив відкласти судовий розгляд на один чи два дні, проте суд відмовив у задоволенні клопотання. У своєму виступі в дебатах обвинувачений ОСОБА_1 ще раз

зазначив, що він не готовий до участі в них. Надавши слово захиснику, вислухавши репліки сторін, надавши останнє слово обвинуваченому, суд видалився до нарадчої кімнати для ухвалення вироку.

Колегія суддів вважає, що суд безпідставно пристав до позиції сторони обвинувачення, де на думку прокурора відкладення розгляду для підготовки до дебатів є затягуванням судового процесу через те, що у попередньому судовому засіданні 12 вересня 2018 року суд задовольнив клопотання обвинуваченого про відкладення судового розгляду з метою підготовки до його допиту.

Дійсно, як убачається з матеріалів кримінального провадження, в судовому засіданні 12 вересня 2018 року було оголошено перерву до 28 жовтня 2018 року для надання обвинуваченому, який вказував про погане самопочуття, часу для підготовки до дачі показань в статусі обвинуваченого. Про перехід в судовому засіданні 26 жовтня 2018 року до наступного за з'ясуванням обставин та перевірки їх доказами етапу судового розгляду - дебатів, необхідність підготовки сторін до них як причину відкладення судового розгляду на іншу дату, суд не вказував. Належного і розумного обґрунтування того, чому у судовому провадженні, що розпочате в березні 2017 року, суд вважає клопотання обвинуваченого безпідставним, у постановленому за результатами його обговорення рішенні суд не навів.

Відкладення судового розгляду на іншу дату для підготовки ОСОБА_1 до допиту як обвинуваченого, в цьому провадженні не свідчить про обґрунтованість підстав до відмови у задоволенні його клопотання про відкладення судового розгляду для підготовки обвинуваченого до дебатів, що позбавило обвинуваченого права мати достатній час для підготовки до наступного етапу судового розгляду. На думку колегії суддів, суд першої інстанції не вжив необхідних заходів для забезпечення реалізації обвинуваченим ОСОБА_1 права на виступ у судових дебатах, не забезпечив сторонам рівних умов для реалізації їхніх процесуальних прав. Такі обставини свідчать про порушення принципів юридичної рівності, змагальності та справедливого судового розгляду, оскільки кожній стороні повинна надаватися розумна можливість представляти справу в таких умовах, які не ставлять цю сторону у суттєво невігідне становище відносно другої сторони (рішення у справі «Ankerl v. Switzerland» від

23 жовтня 1996 року, заява № 17748/91, п. 38), що, з огляду на практику Європейського суду з прав людини, не узгоджується з положеннями ст. 6 Конвенції щодо забезпечення права на справедливий суд.

Вказане порушення відповідно до положень ч. 1 ст. 412 КПК є істотним, що згідно з приписами п. 1 ч. 1 ст. 438 цього Кодексу є підставою для скасування судового рішення.

Оскільки апеляційний суд, перевіrivши кримінальне провадження в апеляційному порядку, зазначеного порушення вимог кримінального процесуального закону не виявив, належно на нього не відреагував, скасуванню підлягає також й оскаржена ухвала цього суду.

У зв'язку з тим, що оскаржені судові рішення підлягають скасуванню з наведених підстав, Суд не перевіряє інші доводи у касаційній скарзі.

Під час нового розгляду суду першої інстанції необхідно врахувати наведене, ретельно, повно й усебічно, з дотриманням вимог кримінального процесуального закону розглянути провадження, за результатами чого ухвалити законне, обґрунтоване та вмотивоване рішення, яке відповідатиме вимогам ст. 370 КПК.

Керуючись статтями 433, 434, 436, 438, 441, 442 КПК, Верховний Суд

ухвалив:

Касаційну скаргу засудженого ОСОБА_1 задовольнити частково.

Вирок Московського районного суду м. Харкова від 30 жовтня 2018 року та ухвалу Харківського апеляційного суду від 11 березня 2021 року скасувати і призначити новий розгляд у суді першої інстанції.

Обвинуваченого ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, звільнити

з-під варті.

Постанова набирає законної сили з моменту її проголошення, є остаточною

та оскарженню не підлягає.

Судді

Г.М. Анісімов

М.І. Ковтунович

Ю.М. Луганський